

E?-Ba??ml?l?k Belirleme ?lçe?i (E?BBÖ)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *E?-Ba??ml?l?k Belirleme ?lçe?i (E?BBÖ)*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=21348>

Özet

E?-Ba??ml?l?k Belirleme Ölçe?i (E?BBÖ), İngilizce orijinali olan Codependency Assessment Tool (CoDAT) ölçe?inin Türkçe uyarlamasıdır. Bu ölçek, bireylerdeki **e?-ba??ml?l?k** düzeylerini ve bu yapıyı oluşturan temel boyutları bilimsel olarak değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek, 25 maddeden oluşmakta ve beş farklı faktör altında toplanarak e?-ba??ml?l?k çok boyutlu yapılarının incelemektedir. Ölçeğin psikometrik özellikleri, Türk örnekleminde yapılan çalışmalarla incelenmiş ve yeterli düzeyde geçerlik ve güvenirlik katsayılarına sahip olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler

E?-ba??ml?l?k, **Likert Tipi**, Psikometrik Özellikler, Uyarlama, **Cronbach Alfa**, Yapı Geçerliliği, E?BBÖ.

Yazarlar

Gülsüm Ançel, Esin Kabakçı

Amaç

E?-Ba??ml?l?k Belirleme Ölçe?i (E?BBÖ), bireylerin ilişkilerinde sergiledikleri aşırı fedakarlık, kontrol etme ihtiyacı ve baskılarının sorunlarına odaklanma gibi **e?-ba??ml?l?k** davranışları ve eğilimlerini standardize edilmiş bir yöntemle ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçek, klinik ve araştırma ortamlarında e?-ba??ml?l?k düzeyinin belirlenmesi ve müdahale programlarının etkinliğinin değerlendirilmesi için önemli bir araç sağlamaktadır.

Ölçeğin temel amacı, **e?-ba??ml?l?k** kavramının farklı boyutlarını ayrıştıracak, bu karmaşık yapıların hangi alt bileşenlerinin bireyde daha baskın olduğunu ortaya koymaktır. Bu sayede hem teorik çalışmalara katkı sunulmakta hem de klinisyenlere özelleştirilmiş tedavi planları oluşturma imkanı tanınmaktadır.

Yapı

E?BBÖ, ölçtüğü psikolojik yapı itibarıyla **e?-ba??ml?l?k** kavramını temel almaktadır. E?-ba??ml?l?k, genellikle bir kişinin başka bir kişinin (çoğunlukla bağımlılık sorunu olan veya kronik hastalığı bulunan bir yakının) ihtiyaçlarına aşırı odaklanması sonucunda kendi ihtiyaçlarını ve benlik duygusunu ihmal etmesiyle karakterize edilen sağlıklı bir ilişki örüntüsüdür.

Ölçek, bu yapıyı beş ana faktör (alt bileşen) aracılığıyla değerlendirmektedir. Bu faktörler, e?-ba??ml?l?k farklı tezahürlerini yansıtır:

Self-worth (Öz De?er): Bireyin benlik sayg?s?n?n d??sal onaylara ba?l? olmas?.

Family of origin issues (Aile Kökenli Sorunlar): Çocukluk ve aile dinamiklerinden kaynaklanan çözülmemi? meseleler.

Medical problems (T?bbi Sorunlar): E?-ba??ml?l?k fiziksel veya somatik belirtileri.

Hiding self (Kendini Gizleme): Gerçek duygular? ve ihtiyaçlar? saklama e?ilimi.

Other focus/Self-neglect (Ba?kalar?na Odaklanma/Kendini ?hmal Etme): Sürekli olarak ba?kalar?n?n ihtiyaçlar?n? kendi ihtiyaçlar?n?n önüne koyma durumu.

Geçerlik

E?-Ba??ml?l?k Belirleme Ölçe?i'nin Türkçe formunun **yap? geçerli?i**, faktör analizi yöntemleri kullan?larak kapsaml? bir ?ekilde incelenmi?tir. Yap?lan analizler, ölçe?in teorik yap?yla uyumlu oldu?unu göstermi?tir.

Yap? geçerli?i testinde, **Temel Bile?enler Yöntemi** (Principal Component Analysis) ve **Varimax Döndürme Yöntemi** uygulanm??tır. Bu analizlerin sonucunda, orijinal ölçe?in yap?s?na benzer ?ekilde, ölçe?in 25 maddeden ve be? farklı faktörden olu?tu?u tespit edilmi?tir. Bu bulgular, E?BBÖ'nün Türk kültüründe e?-ba??ml?l?k yap?s?n? geçerli bir ?ekilde ölçtü?ünü desteklemektedir.

Güvenirlik

Ölçe?in güvenirlik analizleri, iç tutarlıl?k katsayılar? (**Internal Consistency Coefficients**) hesaplanarak gerçekleştirilmi?tir. Genel ölçek ve alt bile?enler için elde edilen **Cronbach alfa** katsayılar?, ölçe?in yeterli düzeyde güvenilir oldu?unu göstermektedir.

Genel Ba??ml?l?k De?erlendirme Ölçe?i'nin toplam güvenirlik katsay?s? **Cronbach alfa** $\alpha=.75$ olarak bulunmu?tur. Alt bile?enler için elde edilen katsayılar ise ?öyledir:

Self-worth bile?eni için: $\alpha=.78$

Family of origin issues bile?eni için: $\alpha=.74$

Medical problems bile?eni için: $\alpha=.70$

Hiding self bile?eni için: $\alpha=.63$

Other focus/Self-neglect bile?eni için: $\alpha=.62$

Alt faktörlerden bazıları (özellikle Hiding self ve Other focus/Self-neglect) alfa katsayılar? nispeten dü?ük olsa da, genel ölçek katsay?s?n?n kabul edilebilir s?nırlar?n üzerinde olmas? nedeniyle ölçe?in psikometrik aç?dan kullan?ma uygun oldu?u sonucuna var?lm??tır.

Faktör Analizi

Ölçe?in faktör yap?s?n? belirlemek amac?yla ger?ekle?tirilen analizlerde, **Temel Bile?enler Analizi** (TBA) kullan?larak veri seti optimize edilmi? ve ard?ndan maddelerin faktörler üzerindeki yüklerini netle?tirmek için **Varimax Döndürme Yöntemi** uygulanm??t?r.

Yap?lan bu analizler sonucunda, 25 maddeden olu?an ölçe?in yap?s?sal olarak be? temel faktör alt?nda topland??? belirlenmi?tir. Bu be? faktörlü yap?, e?-ba??ml?l???n teorik modelini desteklemekte ve her bir faktörün ba??ms?z bir alt boyutu temsil etti?ini göstermektedir. Bu faktörler, ölçe?in çok boyutlu do?as?n? ortaya koyarak klinik uygulamalarda detayl? profil ç?karma imkan? sunmaktad?r.

Araç

Test Type: Uyarlama Ölçe?i (Codependency Assessment Tool - CoDAT)

Format: 25 maddelik, 5 faktörlü kendini de?erlendirme envanteri.

Language Available: Türkçe (Uyarlama), ?ngilizce (Orijinal)

Population Group: Yeti?kinler

Age Group: Belirtilmemi? (Genellikle yeti?kin örneklem)

Population Details: Türk kültürüne uyarlanm??t?r.

Test Methodology: 5'li **Likert Tipi** Derecelendirme. Seçenekler ?unlard?r: 1-Hiçbir Zaman, 2-Nadiren, 3-Bazen, 4-S?kl?kla, 5-Ço?u Zaman.

Anahtar Kelimeler

Codependency Assessment Tool, CoDAT, Psikolojik Ölçme, **Temel Bile?enler Analizi**, Varimax Döndürme, Öz De?er.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor

Affiliation Email addresses: ancel@medicine.ankara.edu.tr (Sorumlu Yazar Gülsüm Ançel için)

Correspondence Address: Bilinmiyor

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Ölçe?in Türkçe uyarlama çal??mas? 2009 y?l?nda yay?mlanm??t?r. Ölçe?in kullan?m? ve izinleri konusunda, sorumlu yazar Gülsüm Ançel ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir. ?leti?im e-posta adresi yukar?da belirtilmi?tir. Ölçe?in ticari kullan?m ücretleri hakk?nda net bir bilgi bulunmamaktad?r.

Ölçe?in orijinal makalesi ve ilgili PDF dosyas?na a?a??daki ba?lant?lardan eri?im sa?lanabilir.

Orijinal makale ba?lant?s?: 02107eiz1-y-https-ac-els--cdn-com.proxy2.marmara-elibrary.com

Ölçe?in PDF dosyas? buradan indirilebilir: codependency-assessment-tool-codat-toad.pdf

Kaynaklar

Ançel, G., & Kabakçi, E. (2009). Psychometric properties of the Turkish form of Codependency Assessment Tool. *Archives of psychiatric nursing*, 23(6), 441-453.

E?-Ba??ml?l?k Belirleme Ölçe?i (E?BBÖ) Maddeleri

ÖNEML?: Ölçe?in 25 maddesi bu kaynakta yer almamaktad?r. Maddelere eri?im için orijinal yay?nla ya da sorumlu yazarla ileti?ime geçilmesi gerekmektedir.